

Dirk Van Hulle, *Darwins kladjes* (Nijmegen: Uitgeverij Vantilt 2010), 280 pp., ISBN 978-94-6004-019-1. €9,95.

In 2009 werd het populair-wetenschappelijke *The Age of wonder* van Richard Holmes bekroond, een boek dat korte metten probeerde te maken met de in populair-wetenschappelijke boeken nog steeds levende gedachte dat de Romantiek een dip vormde in de expansiegeschiedenis van de natuurwetenschap. In de specialistische vakliteratuur is die anti-Romantische grondhouding gelukkig al wat langer verdwenen; recentelijk werk van bijvoorbeeld Robert Richards heeft dat proces wellicht nog wat versneld. De boodschap dat de Romantiek een uiterst productieve en inspirerende beweging was voor daaropvolgende generaties van natuurwetenschappers geldt voor specialisten vandaag de dag zelfs niet meer als origineel. Het risico is nu echter dat het thema in de specialistische literatuur al sleets begint te worden zonder dat deze boodschap nu meteen doordringt tot in de botten van *alle* wetenschapshistorici en -journalisten. Studies over de natuurwetenschap in de periode na 1850 –ook vakpublicaties– doen nog te weinig met al het materiaal dat de afgelopen decennia is verzameld. De tegenstelling Romantiek-heden blijft zodoende nog een beetje doortetteren.

In dat kader bezien is het begin 2010 verschenen *Darwins kladjes* van de Antwerpse anglist Dirk Van Hulle een zeer welkome aanvulling. Het gaat in op de kladjes die Charles Darwin schreef vanaf het moment dat hij de Galapagoseilanden bezocht tot aan zo'n tien jaar later, toen zijn ideeën over het ontstaan van soorten waren uitgekristalliseerd. Het boek laat zien hoe deze schrijfsels van Darwin tot stand gekomen zijn en in welke mate deze zijn beïnvloed door wat hij las. Darwin las veel werken die we vandaag de dag Romantisch noemen.

De waarde van dit boek is juist niet gelegen in de vernieuwing die Van Hulle zelf beweert te brengen, als literatuurwetenschapper en als 'tekstgeneticus'. Waar hij in zijn eerdere behandeling van James Joyce en Samuel Beckett inderdaad vernieuwend onderzoek deed naar de ontstaansgeschiedenis van literaire teksten door een close reading van kladjes, is zijn bijdrage in de Darwinstudies niet extreem nieuw. Lang voor de *Darwin industry* zijn hoogtepunt bereikte, verschenen er studies over de totstandkoming van de wetenschappelijke teksten van Darwin. Bovendien is er geen sprake van een heel streng doorgevoerde methodologie in *Darwins kladjes*. Doordat Van Hulle niet uitzonderlijk breedspakig is over wat nu precies de 'tekstgenetische' methode is, lijkt het boek

ook door een cultuurhistoricus te kunnen zijn geschreven geweest.

De grote waarde van het boek is echter gelegen in de manier waarop Van Hulle de aantekeningen en kladjes van de jonge wetenschapper in de context plaatst van enkele grotere culturele werken van zijn tijd, werken die voor een groot gedeelte ook door Darwin gelezen werden. Van Hulle houdt nauwkeurig bij wat Darwin in de jaren na 1835 las en in welke mate die werken van invloed waren op zijn ontwikkelend denken over het ontstaan van soorten. Van Hulle verenigt dus het beste uit twee werelden. Aan de ene kant beheerst hij de zeer gedetailleerde en brongerichte stijl van de Darwin-exegeeten van weleer: de methode van de eerste generatie van *scientists turned historians* en intellectuele historici. Aan de andere kant eigent hij zich de contextualistische methode toe van de sociale wetenschapsgeschiedenis. Hij laat de naar binnen gerichte blik van de eerste groep varen zonder daarbij te vervallen in de speculatieve theoretische bespiegelingen die bij de tweede groep te vinden zijn.

Het boek is chronologisch opgebouwd en elk hoofdstuk omvat een jaar, beginnend met Darwin op de Galapagos en eindigend met het jaar waarin het anonieme *Vestiges of the Natural History of Creation* verscheen. In elk hoofdstuk staat meestal een door Darwin gelezen boek centraal. Van de meeste boeken zal de lezer niet opkijken. Als Van Hulle Darwins leeslijst en kladjes met elkaar vergelijkt in de jaren 1836, 1838 en 1844, dan doet hij dat aan de hand van Darwins verwijzingen naar respectievelijk Charles Lyells *Principles of Geology*, het werk van Thomas Robert Malthus en de *Vestiges*. Andere verwijzingen zijn wat origineler en verraden de inspiratie die Darwin haalde uit de Engelse radicale Romantiek. Het jaar 1837 behandelt Darwins herlezing van zijn grootvader, de arts en radicaal Erasmus Darwin en in de jaren 1841 tot en met 1843 behandelt hij achtereenvolgens William Wordsworth, Edmund Burke en Mary Shelley.

Darwins kladjes is mooi geschreven. De analyses zijn scherp, de typering en vergelijkingen vaak raak. De vergelijking tussen Darwins idee van geleidelijke evolutie en Van Hulle's methode van het onderzoeken van Darwins schrijfproces is niet vergezocht. Door niet alleen te kijken naar de afkomst van de idee van evolutie, maar ook chronologisch het schrijfproces te bekijken en vooral de geleidelijke stapjes te benadrukken die Darwin keer op keer nam, ontstaat het beeld van hem als een jonge avontuurlijke Romanticus die uiteindelijk een Victoriaan werd, maar waarbij in de 'grandeur' van de Victoriaan nog steeds de romantische wortels te vinden zijn.

Het boek is wat mij betreft dus zeer geslaagd te noemen. Een kanttekening wil ik wel maken. Die heeft ongetwijfeld te maken met de achtergrond van de schrijver: het boek is wel heel erg gericht op het Engels taalgebied. Waar blijft bijvoorbeeld Alexander von Humboldt?

Robert-Jan Wille (Radboud Universiteit Nijmegen)